

Зб. наук праць/ за ред. Н.Г. Ничкало. – Харків: НТУ «ХПИ», 2007. – 644с.

3. Цідило І.М.. Шляхи розвитку компетентності педагогів. Теоретичні та методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології: Зб. наук. праць/ За заг.ред. Н.Г. Ничкало. - Харків: «ХПИ», 2007. -644с.

ЛІНГВОМЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ НАВЧАННІ ПРАКТИЧНОГО КУРСУ ПЕРЕКЛАДУ

Г.П. Костюк, В.Д. Обшанська

Останнім часом, у зв'язку з приєднанням до Болонського процесу та запровадженням у навчальний процес КМС, проблема організації самостійної роботи студентів набуває актуальності. Самостійна робота має велике значення при вивченні іноземної мови у вузі. При цьому особливого значення набуває навчання перекладу.

Переклад слугує більш свідомому і глибокому практичному і теоретичному оволодінню іноземною мовою через навички виявлення в текстах лінгвістичних і стилістичних особливостей мови, яка вивчається у співставленні з рідною мовою.

Тенденція до підвищення ролі самостійної роботи при опануванні іноземної мови знаходить своє відображення, до деякої міри, у навчальних планах та програмах. Але передбачувана ними кількість аудиторних годин та годин на самостійне опрацювання недостатня для ефективного оволодіння технікою перекладу. Таким чином, виникає потреба в організації самостійної роботи студентів, яка сприяла б глибокому проникненню в теоретичні основи перекладу та вдосконаленню практичних навичок в обраній ними галузі.

Ця стаття має на меті допомогти правильно організувати самостійну роботу студента - перекладача. Ефективно організована самостійна робота сприяє професійному становленню спеціаліста.

Самостійну роботу ми розуміємо як вільну організаційну форму навчальної діяльності, що пов'язана з оволодінням навичками перекладу, яка, з одного боку, протиставляється всім аспектам перекладацької діяльності під керівництвом викладача в аудиторії, а з іншого – опануванню такими навичками в самостійному режимі. Особливість самостійної роботи полягає у специфічній сукупності змістових і прагматичних параметрів діяльності студента, яка втілюється в системно взаємопов'язаних автолінгводидактичних функціях.

Щоб самостійна робота з перекладу була результативною, студенту слід визначити мету своєї роботи під керівництвом викладача.

Визначаючи мету роботи, студент повинен чітко усвідомлювати, якими саме навичками перекладацької діяльності він зможе оволодіти.

Ними можуть бути:

- вдосконалення навичок перекладу автентичних художніх текстів;
- оволодіння навичками перекладу публіцистичних текстів;
- оволодіння навичками перекладу суспільно-політичних текстів;
- навчання перекладу офіційно-ділових текстів;
- опанування технікою поетичного перекладу;
- набуття навичок перекладу рекламної реалії;
- навчання укладання глосарія аббревіатур і акронімів;
- навчання перекладу текстів, які функціонують у професійному дискурсі (науково-технічні тексти, тексти економічно-фінансової та науково-технічної галузей).

Самостійна робота студентів може проводитись в різних напрямках.

Ефективним видом роботи є індивідуальні чи групові завдання студентам на самостійний підбір ілюстративного матеріалу. Робота з ілюстративним матеріалом, крім суто філологічних цілей – свідоме засвоєння найважливіших теоретичних положень, поглиблене вивчення іноземної та рідної мов, розвиток навичок перекладу, що знайомить студентів зі

зразками літератури різних жанрів, з індивідуально-художнім стилем письменників і культури народу, мову якого вони вивчають, розвиває у студентів чуття стилю і краси мови, смак до творчої роботи, наукового пошуку, результатом якого є написання ними курсових, дипломних, магістерських робіт, наукових статей.

Корисно постійно записувати нові терміни, неологізми, аббревіатури, акроніми, спеціальну галузеву термінологію при вивченні відповідних тем, а потім на їх основі створити власний глосарій. Можна також рекомендувати для самостійної роботи співставний аналіз літературно-художніх текстів та їхніх опублікованих перекладів, виконаних досвідченими перекладачами.

Звичайно, не слід занадто захоплюватись перекладом художніх текстів. Переклад, навіть найлегших уривків з творів художньої літератури, ставить перед студентами дуже складні та різноманітні завдання не тільки мовного, а й суто літературознавчого характеру, з якими студенти не завжди успішно справляються. Для перекладу художньої літератури необхідне тонке відчуття мови та літературний талант. Відсутність такого відчуття не дозволяє досягти позитивних результатів навіть при найстаранніших спробах передати зміст твору. Оскільки художній переклад допускає різні рішення, він не може слугувати шкалою точності в процесі навчання та вдосконалення перекладацької майстерності. Однак, повністю виключати тексти літературного художнього характеру було б неправильно, враховуючи той факт, що на цих текстах базується багато навчальних матеріалів в існуючих підручниках для учнів шкіл (особливо в старших класах) і майбутні вчителі зіткнуться з необхідністю такого перекладу в своїй практичній діяльності.

Перш ніж приступити до співставного аналізу опублікованого перекладу і оригіналу, слід перекласти іноземний текст самому, а вже потім приступити до такого аналізу. Співставлення власного перекладу з опублікованим можна здійснювати різними способами. Можна розпочати з порівняння останнього з оригіналом, досліджуючи ті прийоми, якими користувався перекладач для досягнення адекватного перекладу, долаючи лексичні, граматичні та стилістичні труднощі іноземного тексту. Тільки завдяки такій систематичній перевірці прийомів складається чітке уявлення про техніку перекладацької майстерності.

Цей аналіз дасть зрозуміти студенту, що секрет успіху перекладача полягає, перш за все, в умінні застосовувати різні трансформації в процесі перекладу оригінального тексту з метою досягти функціональної, а не формальної адекватності перекладу, тобто подолати тенденцію до буквалізму.

Ефективним і корисним є співставний аналіз не одного, а декількох варіантів перекладів і одного і того ж уривку чи зв'язного тексту. Такий аналіз показує можливість неоднозначного вирішення перекладацьких завдань і навчає студентів вибирати з цілої низки можливих варіантів той, який є оптимальним.

Важливо врахувати те, що, як і власне процес перекладу, аналіз перекладу повинен бути комплексним. Це означає, що не можна розглядати граматичні особливості у відриві від особливостей лексико-фразеологічного і стилістичного характеру. Не можна критикувати синтаксичні трансформації, не враховуючи їх лексичного наповнення та стилістичного забарвлення. Слід пам'ятати, що адекватний переклад надфразових одиниць чи уривків тексту будь-якого мовного стилю є складним процесом, який включає в себе повне і адекватне вираження в цільовій мові усіх головних складових частин, які створюють семантичний, структурний, стилістичний та інші плани тексту [2, с.399].

Оригінал потрібно розглядати як систему, а не як суму елементів, як органічну цілість, а не як механічне сполучення складників. У цій системі кожен елемент має окреслену, задуману автором функцію, комунікативну й естетичну. В усьому творі, в його мегаобразі, макрообразі і в кожному мікрообразі реалізується ця функція елементів і структур. Завданням перекладу є не копіювання елементів і структур оригіналу, а схоплення їхніх функцій і відтворення їх засобами рідної мови [1, с.17].

Неоціненну допомогу студентам на початковому етапі їх роботи над перекладом могли б подати зразки смислового та стилістичного аналізу оригіналу для його еквівалентної

передачі на іноземній мові. Майже всі сучасні дослідники перекладу підкреслюють велике значення такого аналізу. Так, В.Н. Комісаров справедливо зазначає, що акт перекладу може повністю здійснюватися лише за умови «витягнення» з тексту перекладу мети комунікації [3, с.152]. Подібну думку висловлює Я.І. Рецкер: «При письмовому перекладі попереднє читання та аналіз тексту перекладу дають можливість заздалегідь визначити характер змісту, ідейну установку і стилістичні особливості матеріалу для визначення критеріїв вибору мовних засобів в процесі перекладу» [4, с.8].

Вміння аналізувати зміст і форму оригінального тексту в їх взаємозв'язку має першорядне значення перш за все для художнього перекладу і до певної міри для перекладу публіцистики.

Вдалим прикладом такого аналізу для студентів є лексико-семантичний, стилістичний та структурний аналіз мовних одиниць уривку з оповідання Дороти Паркер «Arrangement in Black and White» в підручнику І.В. Корунця «Теорія і практика перекладу (аспектний переклад)» [2, с.403-418]. Цей глибокий лінгвостилістичний перекладознавчий аналіз допомагає студентам добре усвідомити психологію перекладу як дуже складного творчо-пошукового процесу.

Аналіз допомагає студентам зрозуміти на конкретних прикладах необхідність долати невідповідність мов і комплексно вирішувати перекладацькі завдання з урахуванням як вузького, так і широкого контексту і екстралінгвістичних факторів.

Спираючись на цей зразок студенти мають можливість робити свої лінгвостилістичні перекладознавчі аналізи, наприклад, на матеріалі оповідань Е. Хемінгуей «Cat in the Rain», «Old Man at the Bridge» та творів інших письменників.

Підсумовуючи вище викладене, можемо зробити висновок, що самостійна робота студентів з перекладу може бути ефективною лише за умови зміни співвідношення кількості лекційних і семінарських годин із цього предмету та годин, виділених на самостійну роботу на користь останніх. Більш того, окремі розділи курсу перекладу, зокрема граматичні проблеми, повинні бути винесені на самостійну роботу.

Специфіка самостійної роботи для оволодіння технікою адекватного перекладу вимагає систематичної праці, безперервного і наполегливого вдосконалення своїх лінгвістичних знань, вмінь і навичок.

Література:

1. Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (На матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою). – Львів: Видавництво при Львівському державному університеті видавничого об'єднання. - «Вища школа», 1983. – 176 с.
2. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2000. – 448 с.
3. Комиссаров В.Н. Слово о переводе. – М.: Междунар. отношения, 1973. – 152 с.
4. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. – М.: Междунар. отношения, 1974. – 216 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Т.В. Кравчина

Постановка проблеми. Соціально-економічні зміни в житті суспільства, активізація міжнародного співробітництва в культурній і виробничій сферах підвищують вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців. Вузька профільна підготовка фахівця, обізнаного з відповідною сферою виробництва, виявляється недостатньою для успішної професійної діяльності в сучасних умовах. Особливо зростає значущість комунікативної